

עין משפט ונר מצוה

קלה א ב ג מיי פכ"ו
מל' מלוה וזה ה'
ו סמנ עשין ד' טו"ע ח"מ
פ"י קל סעף ו:
קלו ד ה מיי שם ה' ו
טו"ע"ש שם סעף ד:
קלו ו ז מיי שם ה' ו
טו"ע"ש שם סעף ז:
קלה ח ט י ב ל מיי שם
פכ"ה הלכה ו ופי"ו
מה' אשות ה' ט וע"י
בהשגות ובמ"מ סמנ שם
ופ"י מח טו"ע"ש אה"ע פ"י
קל סעף ו:
קלב מ מיי פכ"ה מה'
מלוה הלכה ג סמנ
עשין ד' טו"ע"ש ח"מ פ"י
קטב סעף ב:
קב ג מיי שם ה' ו וע"י
בהשגות ובמ"מ ו ופי"ו
מה' אשות ה' ט וע"י
בהג"ל סמנ שם טו"ע"ש
אה"ע סמנ קב סעף ו:
קבא ס מיי פ"י מה'
ערכין ה' יט וע"י
בהשגות ובמ"מ סמנ עשין
קלה טו"ע"ש ח"מ פ"י נרה
סעף ג:

קבב ע מיי פ"י מה' וזה
ה' ג סמנ עשין פג
טו"ע"ש שם סעף ג:
רבינו גרשום

חובו ולא היה חייב כלום למלוה: מאי בינייהו. בין פסא ורב הונא מכדי רב למר ובין למר לא פרעי היה יכול לחזור צו מיד וגרסה לר"י דמיירי בשכ"צ מרע שהקדיש כשהיה צריך את נכסיו ואמר השתא נמי מנה לפלוני צדי נאמן^[1] והאי דנקט כדאמרין צפרק שוס היתומים (ערכין דף כג.) (וצפ' שנועת הדיינים (שנוטות דף מב:) דאין אדם חוטא ולא לו אצל צנריא ודאי חיישין:
אדם עשוי שלא להשביע את בניו. וסיינו צנאל תצעהו ואמר מעצמו אצל תצעהו והודה חייב כדאמר לקמן בשמעתין דטעמא דלהשביע את בניו לא עיך התם ומשעה איז נמי לא טעינין ^(ו) אף על גב דצריא אי לא טעין טעינין לית ^(ז) דאין אדם משטה בשעת מימה כו' אמר רבי דמשמע אפי' לא טעין טעינין ליה דלאמר צוה צורר (סנהדרין דף כט: ושם) הוהא דקרו ליה קצ רפו אמר מאן מסיק? לא אלא פלגיא ופלגיא תצעהו דלינא קמיה דרב נחמן אמר אדם עשוי כו' משמע דרב נחמן הוה טעין ליה הכי: ורב

ללוה משתעבד אי לית ליה לא משתעבד ומר סבר בין אית ליה ובין לית ליה משתעבד ^(ט) והלכתא ^(י) ערב בין אית ליה ובין לית ליה משתעבד יבר מערב דכתובה דאע"ג דאית ליה לבעל לא משתעבד מאי טעמא מצוה הוא דעבד ולאו מירי חסרה ^(יא) אמר רב הונא שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש מתקיף לה רב נחמן וכי אדם עושה קנוניא על בניו דרב ושמואל דאמרי תרוייהו שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין אלמא ^(יב) אדם עשוי שלא להשביע את בניו הכא

שע"י ערבות זו מתרצין ולא מידי חסרה לאשה דהא טב למימצא טן דו (קידושין מה.) ולטותה אין נותנין:
מסקיף פה רב נחמן ובי אדם עושה קנוניא על בניו. להנחיל לאחרים ולהפסיד את בניו ואפ"ה אמרי רב ושמואל אם לא אמר תנו נותנין לאותו פלוני אע"ג דהורה שיש לו כלום על ידו: נאמן. והנחין מלא הפיו: משל פלוני צידו אלא מאי אית לך למימר אמאי אין נותנין לו דאדם עשוי שלא להשביע כו' נמכין שלא יחזיקוהו כעשיר לא הוא ולא בניו:
הכא

לית תקנה לגרשה דאי מגרש לה לא מצי לאהרורה: והיכי הוה אביי משיא עצה. למיעבד קנוניא והא אמר אביי כו' שאני הכא. דבנו היה רב הונא וליכא העברת ירושה כדאמ' (גמיל דף קל) אם אמר על מי שראוי לירשו דבריו קיימים. ועוד משום צורבא מרבין ודחיקא ליה מלתא שאני מאינש דעלמא: ואכתי מאי עצה הואי. והא ערב דכתובה לא משתעבד למיפרע כדאמר לקמן דמצוה עבד דוונגן (מאי) [ולאו מידן] חסרה: קבלן הוה. דמשתעבד: אלא למאן דאמר אי לית ליה לא משתעבד מאי איכא למימר. הא

רב הונא לא הוה ליה נכסי כשנעשה אביו ערב בשבילו: אבא לגבי בריה. כשנעשה קבלן בשבילו משעבד נפשיה אע"ג דלית ליה נכסי לכן מפני חיבת הבן: מר סבר. איכא למאן דאמר אי אית ליה נכסי כו' מצוה עבד. כלומר דלא גמיר ושעבד נפשיה מלא הפיו דנעשה לו ערב משום מצוה נתבון כדי שידוונגו שניהם ולא מידי חסרה שלא נתנה לו כלום על ידו: נאמן. והנחין מלא הפיו: לא אמר תנו אין נותנין. אע"ג דאיכא למימר אין אדם עושה קנוניא על בנו דניחא ליה לבנו יותר מבאחר ואי לאו הדה הויב לאחר מנה לא הוה אמר ואפי' [הכין] אם לא אמר תנו אין נותנין. ודיכאי למימר כי לא אמר תנו האי דאמר הכא מנה לאחר בידי להכי

קעדה:

ושעבד נכסיו לזה ויש לו כח לזה מיהו קשה לר"י מן המוספתא דקתני ואם כתב צו בע"ח ולשון צו משמע כפירוש ר"ח ויש לפרש קלמ לפירוש ר"י כי הלזה מכל מקום כתב לו כך אצל הבעל חוב לזה לכתוב לו כדי שיהא הערב קבלן גמור והא דלאמר מלוה על היתומין לפרוע חובת אציהן פירש ר"י דהיינו צמלוה על פה ובמקום שלא נשאלו קרקעות מאציהן כי אם מטלטלין ולא כייפינן ליתמי עבור כן אפי' היו גדולים דמוכח פרכ מ"י שהיה נשוי (כמונות דף לא:) גבי קטילנא ^(א) דלאדי דמדקטרקיף בעל חוב אלמא גדולים היו והא דפסקינן לקמן מלוה על פה גובה מן היורשים היינו צמקרקעי דומיא דלוינו גובה מן הלוקוחות:
אמון כל המגרש בו^(א) שמא יפרע צנא צ"ד וצנא הדרה:
בר מערב דכתובה. דאף על גב דאית ליה לא משתעבד ומילתיה דרשב"ג מייירי צנאל לגבי צנא דמשעבד נפשיה ^(ב) (הג"ה.) ומימה למורי אמאי לא פריך ממעתימין:
שכיב מרע שאמר מנה פלגיוני בידי כו'. קשה לר"י הא

דבעי פ' מי שמת (לעיל דף קמח:) שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו מהו^(א) תפשוט מהא דאם עמד אינו חוזר דאי חזר חזר (נמי) [כמן] צממתנו וא"כ פשיטא דנאמן ומאי קנוניא שייך והלא היה יכול לחזור צו מיד וגרסה לר"י דמיירי בשכ"צ מרע שהקדיש כשהיה צריך את נכסיו ואמר השתא נמי מנה לפלוני צדי נאמן^[1] והאי דנקט כדאמרין צפרק שוס היתומים (ערכין דף כג.) (וצפ' שנועת הדיינים (שנוטות דף מב:) דאין אדם חוטא ולא לו אצל צנריא ודאי חיישין:
אדם עשוי שלא להשביע את בניו. וסיינו צנאל תצעהו ואמר מעצמו אצל תצעהו והודה חייב כדאמר לקמן בשמעתין דטעמא דלהשביע את בניו לא עיך התם ומשעה איז נמי לא טעינין ^(ו) אף על גב דצריא אי לא טעין טעינין לית ^(ז) דאין אדם משטה בשעת מימה כו' אמר רבי דמשמע אפי' לא טעין טעינין ליה דלאמר צוה צורר (סנהדרין דף כט: ושם) הוהא דקרו ליה קצ רפו אמר מאן מסיק? לא אלא פלגיא ופלגיא תצעהו דלינא קמיה דרב נחמן אמר אדם עשוי כו' משמע דרב נחמן הוה טעין ליה הכי: ורב

ללוה משתעבד אי לית ליה לא משתעבד ומר סבר בין אית ליה ובין לית ליה משתעבד ^(ט) והלכתא ^(י) ערב בין אית ליה ובין לית ליה משתעבד יבר מערב דכתובה דאע"ג דאית ליה לבעל לא משתעבד מאי טעמא מצוה הוא דעבד ולאו מירי חסרה ^(יא) אמר רב הונא שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש מתקיף לה רב נחמן וכי אדם עושה קנוניא על בניו דרב ושמואל דאמרי תרוייהו שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין אלמא ^(יב) אדם עשוי שלא להשביע את בניו הכא

שע"י ערבות זו מתרצין ולא מידי חסרה לאשה דהא טב למימצא טן דו (קידושין מה.) ולטותה אין נותנין:
מסקיף פה רב נחמן ובי אדם עושה קנוניא על בניו. להנחיל לאחרים ולהפסיד את בניו ואפ"ה אמרי רב ושמואל אם לא אמר תנו נותנין לאותו פלוני אע"ג דהורה שיש לו כלום על ידו: נאמן. והנחין מלא הפיו: משל פלוני צידו אלא מאי אית לך למימר אמאי אין נותנין לו דאדם עשוי שלא להשביע כו' נמכין שלא יחזיקוהו כעשיר לא הוא ולא בניו:
הכא

לית תקנה לגרשה דאי מגרש לה לא מצי לאהרורה: והיכי הוה אביי משיא עצה. למיעבד קנוניא והא אמר אביי כו' שאני הכא. דבנו היה רב הונא וליכא העברת ירושה כדאמ' (גמיל דף קל) אם אמר על מי שראוי לירשו דבריו קיימים. ועוד משום צורבא מרבין ודחיקא ליה מלתא שאני מאינש דעלמא: ואכתי מאי עצה הואי. והא ערב דכתובה לא משתעבד למיפרע כדאמר לקמן דמצוה עבד דוונגן (מאי) [ולאו מידן] חסרה: קבלן הוה. דמשתעבד: אלא למאן דאמר אי לית ליה לא משתעבד מאי איכא למימר. הא רב הונא לא הוה ליה נכסי כשנעשה אביו ערב בשבילו: אבא לגבי בריה. כשנעשה קבלן בשבילו משעבד נפשיה אע"ג דלית ליה נכסי לכן מפני חיבת הבן: מר סבר. איכא למאן דאמר אי אית ליה נכסי כו' מצוה עבד. כלומר דלא גמיר ושעבד נפשיה מלא הפיו דנעשה לו ערב משום מצוה נתבון כדי שידוונגו שניהם ולא מידי חסרה שלא נתנה לו כלום על ידו: נאמן. והנחין מלא הפיו: לא אמר תנו אין נותנין. אע"ג דאיכא למימר אין אדם עושה קנוניא על בנו דניחא ליה לבנו יותר מבאחר ואי לאו הדה הויב לאחר מנה לא הוה אמר ואפי' [הכין] אם לא אמר תנו אין נותנין. ודיכאי למימר כי לא אמר תנו האי דאמר הכא מנה לאחר בידי להכי

גמ פשוט פרק עשירי בבא בתרא

מאי ציינישו. כיון דצין למר וצין למר אין הערב גובה עכשיו מיתמי:
כשחייב מודה. בשעת מיתתו דליכא למיחש לזררי לרב הונא גבי מיתמי לרב פפא לא גבי עד דגדלי:
דשמוהו ומיט בשמפיה. שלא לזה לפרוע צחייו:
שלוה מסס. היכא דשמוהו ומיט בשמפיה הדבר ידוע שלא פרעו וכמי שחייב מודה

דמי: הלכתא רב הונא צריה דרב יהושע. דגבי מיתמי ולא אמרינן יתמי לאו צני מיעבד מלוה נינהו. הלכתא גרסי' ולא גרסי' והלכתא:
היולא מחסא ידי ערב. ותובע את היתומים ואמר פרעתי חוב של אביכם והשטר מוכיח שהרי החזירו לי המלוה:
אינו גובה. עד דגדלי יתמי ומשמע דנינא צהדיהו ואז ישבע ויפרע מהם כדין הצא ליפרע מנכסי יתומים:
ואם רכש צו. המלוה התקבלתי ממך מן הערב:
דלפי כצנ ליה הסקנלתא. דהוי ערב מוחזק בשטר שיש לו עליהם ולא חשיבא מלוה על פה ובמלוה בשטר מודה רב פפא דגבינן מיתמי דלא אמרינן הכא מלוה אלא חוב ומוטלת עליהם לפרוע בעל כרחם:
אפילו למ"ד חיישין לזררי פ"מ. צמלוה שהא ישראל שדינו של לזה לפרוע למלוה שהרי המלוה לא יתבענו לערב תחלה:
אצל הלא דהוי המלוה עובד כוכבים אין הלוה מתפיסו לעובד כוכבים זררי דהא ידע ישראל דעובד כוכבים הדר מו וגובה זמנא אחימתי מן הערב: מעיקרא. כשנעשה היהודי ערב לעובד כוכבים אי לאו זררי אחפסיה לערב כהוה הוה מקבל ליה ליכנס בערבות שהרי זה ידוע בודאי שהעובד כוכבים יחזור עליו ולא על הלוה והלכך לא גבינן מיתמי עד דגדלי:
עזרי. כהן הוה ואי מגרש מו לא מצי מהדר לה:
והאמר אציי. צפ' יש נוחלינ':
איזוהי רשע ערוס. ^(א) הממעבד על ריב לא לו ומצטל מחשבת הנותן שאמר נכסי לך ואחר כך לפלוני וצדונו לא היה ראשון מוכר לאחרים להפסיד אחריו ערוס דמכל מקום מנליה הוה ומה שעשה עשוי שהנותן לא מיחה בשעת המתנה כרשב"ג דלאמר אם קדם ראשון ומכר מה שעשה עשוי כי אין לאחריו אלא מה שישייר ראשון והרי לא שייך לו כלום: ^(ב)
והא קיימא לו. לקמן בשמעתין:
מאי אינא לרב הונא ולא לא הוה ליה נכסי לרב הונא ולא נשמעבד אציו:
אי צעית אימא ^(א) הו. לרב הונא צעשה שנעשה אציו ערב וגמר ומקנה מתוך שהיה סבור שלא יפסיד:
דברי הכל לא משפעבד. כדמפרש טעמא לקמן מלוה הוא דעבד ולאו מידי חסרה:
כי ליש ליה נכסי לא משפעבד. דלא גמר צלבו לשעבד נפשיה ואינו אלא פטומי מילי שירא להפסיד. ואיכא למימר אמוראי פליגי צנא מילתא ושמעתייהו ^(א) לא אימפרשו צנמ':
צוולוה משפעבד. אע"ג דלית ליה נכסי:
מלוה הוא דעבד. המשך ציוונגן אין דעמו לפרוע הערבות אצל מתכוין לוונגן

לרב הונא וליכא העברת ירושה כדאמ' (גמיל דף קל) אם אמר על מי שראוי לירשו דבריו קיימים. ועוד משום צורבא מרבין ודחיקא ליה מלתא שאני מאינש דעלמא: ואכתי מאי עצה הואי. והא ערב דכתובה לא משתעבד למיפרע כדאמר לקמן דמצוה עבד דוונגן (מאי) [ולאו מידן] חסרה: קבלן הוה. דמשתעבד: אלא למאן דאמר אי לית ליה לא משתעבד מאי איכא למימר. הא רב הונא לא הוה ליה נכסי כשנעשה אביו ערב בשבילו: אבא לגבי בריה. כשנעשה קבלן בשבילו משעבד נפשיה אע"ג דלית ליה נכסי לכן מפני חיבת הבן: מר סבר. איכא למאן דאמר אי אית ליה נכסי כו' מצוה עבד. כלומר דלא גמיר ושעבד נפשיה מלא הפיו דנעשה לו ערב משום מצוה נתבון כדי שידוונגו שניהם ולא מידי חסרה שלא נתנה לו כלום על ידו: נאמן. והנחין מלא הפיו: לא אמר תנו אין נותנין. אע"ג דאיכא למימר אין אדם עושה קנוניא על בנו דניחא ליה לבנו יותר מבאחר ואי לאו הדה הויב לאחר מנה לא הוה אמר ואפי' [הכין] אם לא אמר תנו אין נותנין. ודיכאי למימר כי לא אמר תנו האי דאמר הכא מנה לאחר בידי להכי

לית תקנה לגרשה דאי מגרש לה לא מצי לאהרורה: והיכי הוה אביי משיא עצה. למיעבד קנוניא והא אמר אביי כו' שאני הכא. דבנו היה רב הונא וליכא העברת ירושה כדאמ' (גמיל דף קל) אם אמר על מי שראוי לירשו דבריו קיימים. ועוד משום צורבא מרבין ודחיקא ליה מלתא שאני מאינש דעלמא: ואכתי מאי עצה הואי. והא ערב דכתובה לא משתעבד למיפרע כדאמר לקמן דמצוה עבד דוונגן (מאי) [ולאו מידן] חסרה: קבלן הוה. דמשתעבד: אלא למאן דאמר אי לית ליה לא משתעבד מאי איכא למימר. הא רב הונא לא הוה ליה נכסי כשנעשה אביו ערב בשבילו: אבא לגבי בריה. כשנעשה קבלן בשבילו משעבד נפשיה אע"ג דלית ליה נכסי לכן מפני חיבת הבן: מר סבר. איכא למאן דאמר אי אית ליה נכסי כו' מצוה עבד. כלומר דלא גמיר ושעבד נפשיה מלא הפיו דנעשה לו ערב משום מצוה נתבון כדי שידוונגו שניהם ולא מידי חסרה שלא נתנה לו כלום על ידו: נאמן. והנחין מלא הפיו: לא אמר תנו אין נותנין. אע"ג דאיכא למימר אין אדם עושה קנוניא על בנו דניחא ליה לבנו יותר מבאחר ואי לאו הדה הויב לאחר מנה לא הוה אמר ואפי' [הכין] אם לא אמר תנו אין נותנין. ודיכאי למימר כי לא אמר תנו האי דאמר הכא מנה לאחר בידי להכי

מסורת הש"ס

(א) [נערבין כב. ונפשיה"י ע"ש"ג, (ג) שם כה., (א) שם כ"ק.ס. [נחלין נה"ן:] (ד) לעיל קל. כמוות לזה: סוטה כא: ערכין כה., (ה) רש"ל, (ו) נטויין מנ: [נערבין כג.], (ז) רש"ל והלכת' אמוראי משתעבד בר, (ח) שנוטות מנ: [נערבין כג.], (ט) [סנהדרין כט.], (י) [לעיל קל.], (כ) כ"פ: ושמייהו, (ג) פ"י,

(א) גמ' דלהכי ערס: (ב) שם והלכתא בבבליהו משתעבד צר מערב דכתובה כ"ל ומיטות ערב צין אית ליה וצין ליה נמי נמחק: (ג) רשב"ם ד"ה אלוהי נשע ערוס רשע התמעבר: (ד) ד"ה וקיימא לן כ"ל ומיטות וזה נמחק: (ה) ד"ה אינעית אילמ מיהויה הוה לרב הונא: (ו) תוס' ד"ה (צנ"ה) ואם וכו' גבי קטילא דאראעא דקטיריף בעל חוב: (ז) ד"ה דאם וכו' לא טעינין ליה אע"ג:

מוסף רש"י

דשמוהו צ"ד לאצין על שאלו פועל זה חובו ומת בשמפיה, דהשתא לוכא לנחתם לגברי, דלא היה פורעו אלא צנ"ד כדי שמיור נדיוו (שרכין כב.), אטו כל דגמרש בב"י דינא מגרש. שאמרנו לו דור הנאה, ילך לנעטת ויגרשנה (שם כג.). דכהן הוא, רב הונא ולי הוה נגרשה לא מצי לאהרור (שם). כרשב"ג. הוהמ' ממוות (א): הוהמ' בשעת מיתה נכסיו לך ואחר כך לפלוני וידע האשון ומכר ואכל, רשב"ג אומר אין לפני האשון ששירי האשון, וסי' הוה רשע ערוס (שם כג.). ערב דכתובה דבריי הכל לא משתעבד. מהא דערבי בעלמא הוה וער לא מידי חסרה שאל הוהלא כלום ממהל (גישין שם). דמנה קא עביד לוונגן ולא מידי מחסר לה דהא לא קא יהא צו (שרכין כג.). קבלן דבעל חוב. ממיני לחיונא איכא, מהא דקבלן הוה וער דחסרה (שם כג.). שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי. הניינו מחלה לן הנכסים שנקדשמי (שברכות מב.).

מוסף תוספות

א. [ותי'ת' מ"מ שכתבא לחבוע בחבתיבא חתומיה ידירנה הנאה [וי"ל]. שיתמי'ק גסס האש"י. ועי"ש. ב. שם כרשב"ם: ואח"כ עבד מחלוני מר מצי הדר ביה. ג. והי"ק שכי"מ שהקדיש קורס לכן כל נכסיו, והוא אמור עתה מנה לפלוני בידי נאמן. ריב"א. ד. ואע"ג דאמרין (לעיל) דענת משטה לא טעינין ליה, לבניו טעינין. מוס' סנהדרין ט:

רבינו גרשום (המשך) הלכן לא בבי הערב כלום מיתמי: אמר ליה אביי אטו כל דגמרש בב"י דינא רבא מגרש. אפי' לפני בית דין הדיין יכול לגרש דלא ידעי [נמצרכה] לידור הנאה ולא אורי ליה: איגלאי מילתא דכהן הוה. רב הונא וליח

הלכן לא בבי הערב כלום מיתמי: אמר ליה אביי אטו כל דגמרש בב"י דינא רבא מגרש. אפי' לפני בית דין הדיין יכול לגרש דלא ידעי [נמצרכה] לידור הנאה ולא אורי ליה: איגלאי מילתא דכהן הוה. רב הונא וליח